

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

«30» _____ 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СОЦІОЛОГІЯ КУЛЬТУРИ”**

(назва навчальної дисципліни)

перший (бакалаврський рівень вищої освіти)

рівень вищої освіти _____

05 – соціальні та поведінкові науки

галузь знань _____

054 – соціологія

спеціальність _____

Соціально-політичні та маркетингові дослідження

Соціальні комунікації та зв'язки з громадськістю

освітня програма _____

спеціалізація _____

обс'язкова

вид дисципліни _____

соціологічний

факультет _____

2021 / 2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету

30 серпня 2021 року, протокол № 10

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Сорока Юлія Георгіївна – доктор соціологічних наук, доцент, професор кафедри соціології

Програму схвалено на засіданні кафедри соціології

24 червня 2021 року, протокол № 15

В.о. завідувачки кафедри

Людмила СОКУРЯНСЬКА

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Соціально-політичні та маркетингові дослідження»

Гарант освітньої програми
«Соціально-політичні та маркетингові дослідження»

Олена МУРАДЯН

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю»

Гарант освітньої програми
«Соціологія комунікацій,
реклами та зв'язків з громадськістю»

Ірина СОЛДАТЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету

27 серпня 2021 року, протокол № 1

Заступник голови науково-методичної комісії
соціологічного факультету

В'ячеслав НІКУЛІН

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Соціологія культури” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 054 – соціологія (денна та заочна форма) «Соціально-політичні та маркетингові дослідження» та «Соціальні комунікації та зв’язки з громадськістю»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування компетенції з розуміння сучасного культурно розмаїтого суспільства й культурних механізмів влади через засвоєння понять та концепцій соціології культури та створення на цій основі чутливості до питань прав та свобод особи, толерантності, протидії дискримінації.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування **компетенції** з визначення, розпізнавання й критики культурних механізмів влади та спроможність самостійної орієнтації в ситуаціях їх реалізації. Вона передбачає формування **навичок** критичного читання, академічного письма, участі в дискусії та командної роботи, самоорганізації.

1.3. Кількість кредитів – 3, заочна форма – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90, заочна форма – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов’язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	4-й
Семестр	
5-й	7-й
Лекції	
16 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	10 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
42 год.	130 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
10 год.	10 год.

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі повинні набути компетентності та демонструвати такі результати навчання:

Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти:

Загальні компетентності:

- ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

- СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.
- СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.
- СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.
- СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.
- СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- СК07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефаківців.

Програмні результати навчання:

- РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.
- РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.
- РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.
- РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.
- РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.
- РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.
- РН10. Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів.
- РН11. Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефаківців.
- РН12. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Соціологія культури у вивченні зв'язку культури та влади

Лекція 1. Соціологічне бачення зв'язку культури та суспільства. Культура та влада.
Соціологія культури: коротка історія дисципліни
Соціологічне розуміння зв'язків людини, суспільства та культури
Онтологія сучасного суспільства: принципова нецілісність та множинність
Феномен влади, прями й дискурсивні влади
Поняття культурних механізмів влади

Тема 2 . Складові культури в процесі відтворення нерівностей та влади

Лекція 2. Символ у відтворенні нерівностей та влади
Символ як елемент культури
Символічний простір, символічний капітал, символічна влада
Символ в процесах номінації, класифікації, кодифікації

Лекція 3. Ритуал у відтворенні нерівностей та влади
Соціологічне визначення ритуалу
Ритуал і цінності, соціальні інститути та пам'ять спільноти
Специфіка ритуалів у сучасному суспільстві. Свята
Ритуали в процесах легітимації влади

Лекція 4. Міф у відтворенні нерівностей та влади
Міф в культурі. Характеристики міфологічного мислення
Міф та суспільство. Три аспекти зацікавленості соціології міфом
Міф та цінності
Міфологічне мислення та явище натуралізації

Тема 3. Культурно неоднорідне суспільство: розрізнення, конфлікти діалог

Лекція 5. Культурна неоднорідність як ознака соціокультурного простору
Культурна неоднорідність та поняття полікультурності
Концепти осягнення культурної неоднорідності
Критика концептів культурної неоднорідності та її критерії
Культурне розмаїття як ресурс розвитку

Лекція 6. Дискурс чужого й ворога та його соціальний зміст
Інший в перспективі полікультурного суспільства
Соціокультурна номенклатура Іншого
Культурні механізми розрізнення груп та категорій: чужий та ворог в перспективі реалізації влади в суспільстві
Культурна політика національної держави та проблеми толерантності
Діалог як соціальна технологія в культурно розмаїтому суспільстві

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Соціологічне бачення зв'язку культури та суспільства. Культура та влада	22	4	8			10	18	2	2			14
Тема 2. Складові культури в процесі відтворення нерівностей та влади	44	8	16			20	36	2	4			30
Тема 3. Культурно неоднорідне суспільство: розрізнення, конфлікти діалог	24	4	8			12	36	2	2			32
Усього годин	90	16	32			42	90	6	8			76

4. Темі семінарських занять

№		Кількість годин стаціонар	Кількість годин заочне
1	Вступний. Відповіді на питання, дискусія	2	2
2	Завдання з критичного читання (Бергер, Лукман)	2	
3	Творчі завдання за Темою 1	2	
4	Завдання з читання (Бурдьо)	2	
5	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 1	2	2
6	Завдання з читання (Дуглас)	2	
7	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 2	2	
8	Творчі завдання за Темою 2	2	
9	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 3	2	2
10	Презентація теми ІНДЗ	2	
11	Тестові завдання з Лекцій 1,2,3,4	2	
12	Завдання з читання (Гірц)	2	
13	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 4	2	2
14	Творчі завдання за Темою 3. Презентація ІНДЗ	2	

15	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 5. Презентація ІНДЗ	2	
16	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 6. Тестові завдання з Лекцій 5,6	2	
	Загалом	32	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види та зміст самостійно роботи	Кількість годин:	
		очне	заочне
1	Підготовка до семінарських занять, а саме: виступи з дискусійних питань, доповіді з додаткової літератури читання й обговорення першоджерел, презентація творчого завдання, відповіді на питання.	10	20
2	Підготовка до контрольної роботи.	12	26
3	Виконання ІНДЗ, зокрема презентація теми ІНДЗ, написання та надсилання тексту ІНДЗ, презентація ІНДЗ.	10	10
4	Підготовка до іспиту	10	20
	Загалом:	42	76

6. Індивідуальні завдання

ІНДЗ (індивідуальне навчально-дослідне завдання) – це наукова творча робота, підсумок самостійного дослідження у рамках теми «Складові культури у процесах відтворення нерівностей та влади», в якій розглянутий конкретний приклад функціонування складових елементів культури у процесах відтворення соціальних ієрархій та влади в суспільстві. Більш детально про завдання ІНДЗ доводиться на відповідному семінарському занятті.

Як обрати тему ІНДЗ?

Починати пошук вашої головної тези можна по-різному, наприклад – з вибору сфери нерівності, яка вас цікавить. Пам'ятаємо, що будь які розрізнення (вік, стать, інтелект, здоров'я, сила, національність, раса, етнічність, класова приналежність, місце проживання тощо) є приводом для нерівності.

Як презентувати обрану тему ІНДЗ на семінарському занятті?

Обрану вами тему ІНДЗ ви маєте представити на семінарському занятті, яке спеціально буде призначено цьому питанню. Розкажіть про свою ідею, як вона у вас виникла, яку літературу ви використовуєте, що ви дізналися про вашу тему з цієї літератури. Розкажіть, якою буде ваша теза, які емпіричні матеріали ви плануєте використовувати в роботі, продемонструйте приклади. Питання колег та їх думки, що будуть запропоновані в обговоренні, допоможуть вам у вдосконаленні вашого замислу та його реалізації в тексті роботи.

З чого складається текст ІНДЗ?

Текст роботи має включати короткий вступ з описом актуальності та мети роботи, основну частину, висновки з результатами роботи та список використаних джерел, на які ви посилаєтесь в тексті.

Обсяг ІНДЗ – до 3000 слів (10 сторінок, Times New Roman 12 пт, 1.5 інт.) Текст роботи (у вигляді документу MS WORD, файл *.doc). На початку роботи обов'язково має бути вказаним ім'я та прізвище авторки/автора, електронна адреса, тема. Протягом двох днів після

надсилання тексту ви отримаєте підтвердження, а коментарі та оцінку за роботу – не раніше ніж через два тижні після відправки.

Після перевірки ви отримаєте електронною поштою **текст своєї роботи з коментарями та оцінкою** відповідно до таких критеріїв (вказана максимальна оцінка по кожному критерію).

Критерії оцінювання ІНДЗ:

Відповідність завданню – 3 бали, адекватне використання концептів та положень курсу – 3 бали, грамотність, логічність, структурованість викладу – 3 бали, самостійність та оригінальність – 3 бали. Максимальна оцінка ІНДЗ – 12 балів.

7. Методи навчання та контролю, критерії оцінювання

Лекційні заняття проводяться у формі лекції-дискусії та містять розгляд викладачкою основних понять та концепцій курсу та їх зв'язків, обговорення студентами пропонувані викладачкою дискусійних питань. Обов'язковою умовою участі є попереднє прочитання конспекту відповідної лекції. Навчальним планом передбачена одна лекція на два тижні.

Семінарські заняття передбачені кожен тиждень та мають різний зміст навчальної діяльності студентів: виступ у дискусії, усна доповідь, обговорення першоджерела, презентація творчого завдання.

Виступ у дискусії на семінарі – це усний виступ з одного з питань відповідного заняття. Виступ в дискусії з обов'язкової літератури має продемонструвати знання матеріалів лекції та обов'язкової літератури та вашу точку зору з дискусійного питання й аргументацію щодо неї. Максимальна кількість балів за виступ – 3 бали. *Критерії оцінювання* виступу в дискусії з обов'язкової літератури: знання матеріалу теми (поняття, концепції, приклади), грамотність, самостійність, аргументованість.

Усна доповідь готується самостійно на основі прочитання джерела зі списку додаткової літератури. Тема доповіді обирається самостійно відповідно обраному джерелу. Доповідь має розширювати певні питання лекції за допомогою ідей та положень конкретного джерела. Очікується, що доповідь буде відповідати на питання: що автор/авторка джерела додає до нашого бачення певного питання, які переваги ми отримуємо завдяки цьому? Максимальна оцінка за доповідь – 4 балів. Максимальна кількість виступів з доповіддю, що можуть бути оцінені протягом семестру – 3. Тривалість доповіді – 10 хвилин, вона має виголошуватися авторкою/автором своїми словами, а не читатися з паперу, та може супроводжуватися візуальними або відео матеріалами. *Критерії оцінювання* усної доповіді: відповідність завданню, знання матеріалу джерела, самостійність, аргументованість, оригінальність.

Участь у семінарі з обговорення першоджерела передбачає попереднє (поза аудиторією) прочитання тексту першоджерела та виконання вже в аудиторії завдань з аналізу тексту, запропонувані викладачкою. Участь в обговоренні першоджерела оцінюється в 3 бали. *Критерії оцінювання*: знання тексту першоджерела, вміння аналізувати (розділяти) текст та робити самостійні висновки.

Презентація творчого завдання. Творче завдання має на меті актуалізувати навички використання понять та ідей курсу в аналізі реальних подій та процесів. Творче завдання готується поза аудиторією та презентується усно на семінарі. Максимальна оцінка за презентацію творчого завдання – 3 бали. *Критерії оцінювання* творчого завдання: відповідність завданню, адекватність використання понять та ідей теми, аргументованість, оригінальність.

Контрольна робота: завдання контрольної роботи складаються з тестових запитань з варіантами відповіді та запитань на пояснення. Максимальна кількість балів за контрольну роботу – 12 балів.

ІНДЗ (індивідуальне науково-дослідне завдання) – це наукова творча робота, підсумок самостійного дослідження у рамках теми «Складові культури у процесах відтворення нерівностей та влади». В ній розглянутий конкретний приклад функціонування складових елементів культури у процесах відтворення соціальних ієрархій та влади в суспільстві. Об'єм ІНДЗ – 2000 слів. Текст роботи подається в електронному вигляді (Times New Roman 12 пт, 1

інт). Максимальна оцінка ІНДЗ – 12 балів. *Критерії оцінювання ІНДЗ*: відповідність завданню – 3 бали, адекватне використання концептів та положень курсу – 3 бали, грамотність, логічність, структурованість викладу – 3 бали, самостійність та оригінальність – 3 бали.

Кількість балів за роботу протягом семестру не має перевищувати 60. Бали, що перевищують 60, не враховуються.

Письмовий іспит складається з виконання двох завдань: відповіді на питання на пояснення та творчого завдання. Максимальна оцінка – 40 балів.

За умов змішаного навчання заняття проводяться онлайн з використанням платформи GOOGLE MEET, матеріали курсу розміщені у GOOGLE CLASSROOM, для оперативного спілкування з викладачкою використовується група в Telegram.

8. Схема нарахування балів (для денної та заочної форми)

Поточне тестування та самостійна робота			Разом	Підсумковий семестровий контроль (іспит)	Сума
Робота на семінарах	Контрольна робота	ІНДЗ			
36 балів	12 балів	12 балів	60	40 балів	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирьохрівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Базова література

1. Сорока Ю. Соціологія культури : навчально-методичний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н.Каразіна, 2015. 136 с.
2. Ионин Л. Социология культуры. М.: Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2004. 427 с.
3. Соболевська М. Неофункціоналістські та постструктуралістські теорії в сучасній соціології: Навчальний посібник. К.: Дух і літера, 2010. 164 с.
4. Гендер для медій. Підручник .../ За ред. М. Маєрчик (гол. ред.), О. Плахотнік, Г. Ярманової. К.: Критика, 2013. 220 с.
5. Якісні дослідження в соціологічних практиках : Навчальний посібник / За ред. Н. Костенко, Л. Скокової. К. : Інститут соціології НАН України, 2009. 400 с.

Першоджерела:

1. Сорокин П. Родовая структура социокультурных явлений // Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество. М., 1992. С. 190–220.

2. Общество как объективная реальность // Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. М.: Медиум, 1995. С.80–209.
3. Социальное пространство и символическая власть // Бурдьё П. Начала; пер. с фр. Н. Шматко. М.: Socio-Logos, 1994. С. 181–208.
4. Герц К. Польза разнообразия / пер. с англ. // THESIS, 1993. Вып. 3. С. 168–184.

Допоміжна література

1. Танчер В. Колізія культурних ідентичностей у полікультурному суспільстві // СТММ:2019 (4): 106-117
2. Герус О. Дискурс-аналіз комерційної реклами в контексті дослідження практик споживання // СТММ:2012 (2): 142-164
3. Бурлачук В. Колективна пам'ять: між цінностями та історичним знанням // СТММ: 2020 (3): 124-142
4. Бурлачук В.Ф. Символ и власть. К.: ИС НАНУ, 2002. 266 с.
5. Крепон М. Європейські іншості / пер. з фр. К.: Український центр духов. культури, 2011. 184 с.
6. Ленуар Р., Мерлье Д., Пэнто Л., Шампань П. Начала практической социологии / пер. с фр. М.: Институт экспериментальной социологии; СПб.: Алетейя, 2001. 406 с.
7. Максимович О. В. Міжкультурна комунікація як предмет міждисциплінарного теоретизування // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2018. № 39. С. 85-89.
8. Малес Л. Вивчаючи тексти культури: соціокультурний аналіз як пізнавальна стратегія соціології. К.: КІС, 2011. 325 с.
9. Риддингс Б. Университет в руинах / пер. с англ. М.: ВШЭ, 2010. 304 с.
10. Рабошук К., Чуприна Н., Шаповал А, Гаева Я. Мода как социальное проявление поп-арта // Технології та дизайн. 2017. № 1 (22).
11. Скокова Л. Культурна партиципація в Україні: бар'єри та стимули. *Український соціум*. 2018. № 2 (65). С. 66–82.
12. Сорока Ю. Свої, чужі, різні: соціокультурна перспектива сприйняття Іншого : монографія. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 332 с.
13. Танчер В. Культурна ідентичність в полікультурному суспільстві. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2019. № 4. С. 271-285. Веб-ресурс. 21 Jul. 2020

До теми 1:

1. Бауман З. Введение. Зачем нужна социология // Бауман З. Мыслить социологически : учеб. пособие ; пер. с англ. М. : Аспект-Пресс, 1996. С.7–25.
2. Левада Ю. Индикаторы и парадигмы культуры в общественном мнении // Левада Ю. От мнений к пониманию. М. : 2000. С. 305–322.
3. Кількісне і якісне: взаємні претензії та спільні перспективи // Якісні дослідження в соціологічних практиках : навчальний посібник ; за ред. Н. Костенко, Л. Скокової. К. : Інститут соціології НАН України, 2009. С. 8–23.
4. Костенко Н., Макеєв С. Місце і час соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2008. № 1. С. 11–32.
5. Шампань П. Двойная зависимость ... соотношения между полями политики, экономики и журналистики // Socio-Logos-96. М.: Socio-Logos, 1996. С. 209–228.
6. Штомпка П. Общество в объективе // Штомпка П. Визуальная социология. Фотография как метод исследования : учебник ; пер. с польск. М. : Логос, 2007. С. 28–44.
7. Абельс Х. Интеракция, идентичность, презентация. Введение в интерпретативную социологию / пер. с нем. СПб.: «Алетейя», 2000. 272 с.
8. Александер Дж. Аналитические дебаты: понимание относительной автономии культуры // Социологическое обозрение. 2007. Том 6, № 1. С. 17–37.

9. Искусство управления впечатлениями // Гофман И. Представление себя другим в повседневной жизни / Пер. с англ. М.: «КАНОН-пресс-Ц», «Кучково поле», 2000. С. 251-282.
10. Культура и социальная структура // Ионин Л. Социология культуры. М.: Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2004. С. 293–330.
11. Культурна соціологія: в пошуках смислів соціального життя // Смилова морфологія соціуму / за ред. Н. Костенко. К.: ІС НАНУ, 2012. С. 59-88.
12. Лекция // Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика / пер. с фр. М.: «Прогресс», «Универс», 1994. С. 545–569.
13. Политические позиции и культурный капитал // Бурдьё П. Социология политики / пер. с фр. – М.: Socio-Logos, 1993. – С. 99–158.
14. Влада // Енциклопедія постмодернізму / пер. з англ. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. С. 72–74.
15. Після неофункціоналізму: культурний поворот в соціології // Соболевська М. Неофункціоналістські та постструктуралістські теорії у сучасній соціології. К.: Дух і літера, 2010. С.53-61.
16. Сорокин П.А. Родовая структура социокультурных явлений // Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество. М., 1992. С. 190–220.
17. Фрейре П. Педагогіка пригноблених. Розділ 4 (Антидіалогова та діалогова теорії) / пер. з англ. К.: ЮНІВЕРС, 2003. С.107–164.
18. Фуко М. Порядок дискурса // Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет / пер. с франц. М. : Магистериум – Касталь, 1996. С. 47–96.
19. Тело осужденного // Фуко М. Надзирать и наказывать: рождение тюрьмы / пер. с фр. М.: «Ad Marginem», 1999. URL: http://philosophy.ru/library/foucault/03/fuko_kasn1.htm

До теми 2:

1. Сорока Ю. Значення символу «українець/українка» в уявленнях українського студентства: між етнічною та громадянською інтерпретаціями // Українське студентство у пошуках ідентичності : монографія / за ред. В.Л. Арбеніної, Л.Г. Сокурянської. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. С. 80–97.
2. Глубокая игра: заметки о петушиных боях у балийцев // Гирц К. Интерпретация культур ; пер. с англ. М. : РОССПЕН, 2004. С. 473–522.
3. Рябчук А. Криміналізація бездомності на пострадянських теренах // Спільне: журнал соціальної критики. 2010. №1. С.45–56.
4. Сарна А. Политика и символ. Стратегии политического маркетинга в Беларуси 2004-2006 гг. // Белорусский формат: невидимая реальность / отв. ред. А.Р. Усманова. Вильнюс: ЕГУ, 2008. С. 232–264.
5. Лотман Ю.М. Символ в системе культуры // Лотман Ю.М. Семиосфера. СПб.: Искусство, 2001. С. 240–249.
6. Символ, ценность и желание // Бурлачук В.Ф. Символ и власть. К.: ІС НАНУ, 2002. С.110–141.
7. Сорока Ю. Социальное восприятие в традиционной культуре: личность на Бали сквозь завесу значимых символов // Сорока Ю. Видеть, мыслить, различать: социокультурная теория восприятия. Х. : ХНУ, 2010. С. 75–80.
8. Малес Л. Соціосеміотична ідентифікація культур // Малес Л. Вивчаючи тексти культури: соціокультурний аналіз як пізнавальна стратегія соціології. К.: КІС, 2011. С. 122-151.
9. Стаючи жінкою: обряд «комори» та символіка дівочої цноти // Ігнатенко І. Жіноче тіло у традиційній культурі українців. К.: Дуліби, 2013. С. 97–121.
10. Актуальні культурні практики населення України // Соціокультурні ідентичності та практики / Під ред. А. Ручки. К.: ІС НАНУ, 2002. С. 259–289.

11. Бурлачук В. Власть, ритуал и «оранжевая революция» // Соціологічне знання та влада: суперечливі взаємовідносини соціологічних досліджень і політичної практики. К.: ВД «Стилос»; ПЦ «Фоліант», 2005. С. 63–75.
12. Легитимация // Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. М. : Медиум, 1995. С. 151–209.
13. Мати: ідеали та практики материнства // Кісь О. Жінка у традиційній українській культурі (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). Львів: Інститут народознавства НАН України, 2012. С. 181-199.
14. Модели ритуала // Глебкин В. Ритуал в советской культуре. М.: Янус-К, 1998. С. 25–43.
15. Ритуалы мужественности // Гилмор Д. Становление мужественности: культурные концепты маскулинности / пер. с англ. М.: РОССПЭН, 2005. С.154–176.
16. Рождение практики телепросмотра // Сергеева О. Домашний телевизор: экранная культура в пространстве повседневности. СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-ту, 2009. С. 70-91.
17. Символіка втрати і здобуття тілесних функцій в обрядах переходу // Маєрчик М. Ритуал і тіло. К.: Критика, 2011. С.73–126.
18. Традиция и классификация как способы легитимации власти // Бурлачук В. Символ и власть. К.: ИС НАНУ, 2002. С.142–200.
19. Церемонії вшанування пам'яті // Коннертон П. Як суспільства пам'ятають / пер. з англ. К.: Ніка-Центр, 2004. С.70-113.
20. Шульга А. Легитимация и «легитимация»: феноменологический анализ. К.: ИС НАНУ, 2012. С. 112-130.
21. Бикбов А. Социальное пространство как физическое: иллюзии и уловки // Отечественные записки. 2002. № 6/7.
22. Война, власть, новые распорядители // Дубин Б. Интеллектуальные группы и символические формы. М.: Новое издательство, 2004. С. 176–185.
23. Вулф Н. Миф о красоте / пер. с англ. М.: Альпина-нонфикшн, 2013. 446 с.
24. Гендерована біологія // Гендер для медій. Підручник .../ За ред. М. Маєрчик (гол. ред.), О. Плахотнік, Г. Ярманової. К.: Критика, 2013. С. 61-78.
25. Идеология как культурная система // Гирц К. Интерпретация культур ; пер. с англ. М. : РОССПЭН, 2004. С. 225–268.
26. Верильо П. Машина зрения / пер. с фр. СПб.: Наука, 2004. С. 106–139.
27. Мифологии // Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика / пер. с фр. М.: «Прогресс», «Универс», 1994. С.48–71.
28. Печатное слово. Архитектор национализма // Маклюэн Г. М. Понимание Медиа: Внешние расширения человека / пер. с англ. М.: Жуковский, 2003. С. 193–202.
29. Понятие Идеологии. «Идеологичность» повседневного сознания // Попова И. Повседневные идеологии. Как они живут, меняются и исчезают. К.: ИС НАНУ, 2000. С. 11–33.
30. Статус-кво та нормальність // Кулік В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. К.: Критика, 2010. С. 271–288.
31. Теории мифа // Мелетинский Е. От мифа к литературе. М.: РГГУ, 2001. С. 11–23.
32. Трансформация политического героя средствами массовой информации // Уорнер У. Живые и мертвые / пер. с англ. М.-СПб.: Университетская книга, 2000. С. 57–107.
33. Уортман Р.С. Сценарии власти. Мифы и церемонии русской монархии // Социальная антропология. Хрестоматия. Под ред. В.Городяненко. Днепропетровск: Изд-во Днепропетровского университета, 2004. С. 241–251.
34. Цензура как торжество жизни // Ямпольский М. Язык-Тело-Случай. М.: НЛЮ, 2004. С. 225–235.

До теми 3:

1. Бредникова О. «Этническое предпринимательство» мигрантов и мифы мультикультурализма // Мультикультурализм и трансформация постсоветских обществ /

- под ред. В. Малахова и В. Тишкова. М.: Институт этнологии и антропологии РАН, 2002. С. 155–161.
2. Виды и свойства стилей // Кребер А. Избранное: Природа культуры / пер. с англ. М.: РОССПЭН, 2004. С. 803–821.
 3. Відповідь // Жити разом: поєднання різноманіття і свободи в Європі ХХІ століття. Переклад з англійської. Львів: Літопис, 2011. С. 45–78.
 4. Воронков В. Мультикультурализм и деконструкция этнических границ // Мультикультурализм и трансформация постсоветских обществ / под ред. В. Малахова и В. Тишкова. М.: Институт этнологии и антропологии РАН, 2002. С. 38–47.
 5. Живучи посередині // Рубл Б. Капітал розмаїтості. Транснаціональні мігранти в Монреалі, Вашингтоні та Києві / пер. з англ. Т. Цимбал. К.: Критика, 2007. С. 59-90.
 6. Инсценировки в культуре // Ионин Л. Социология культуры. М.: Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2004. С. 258–292.
 7. Культурный плюрализм versus мультикультурализм // Малахов В. «Скромное обаяние расизма» и другие статьи. М.: Модест Колеров и «Дом интеллектуальной книги», 2001. С. 159–166.
 8. Поточні концептуалізації культурних порядків // Субкультурна варіативність українського соціуму / за ред. Н. Костенко, А. Ручки. К.: ІС НАНУ, 2010. С. 27–34.
 9. Сорока Ю. Полікультурне суспільство: взаємозв'язок процесів його дослідження та формування // Агора. Наука без кордонів. Випуск 11. К.: СтилоС, 2012. С. 183–190.
 10. Субкультура и смежные понятия // Щепанская Т. Система: тексты и традиции субкультуры. М.: ОГИ, 2004. С. 27–34.
 11. Тейлор Ч. Мультикультурализм та політика визнання / пер. англ. К.: Альтерпрес, 2004. С. 29–71.
 12. Традиция – канон – стиль // Ионин Л. Социология культуры. М.: Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2004. С. 213–257.
 13. Цей прекрасний новий світ // Хіппі у Львові. Альманах. Випуск 2. Л.: «Тріада плюс», 2012. С. 39–94.
 14. Гудков Л. Идеологема «врага»: «Враги» как массовый синдром и механизм социокультурной интеграции // Гудков Л. Образ врага / Сост. Л. Гудков; ред. Н. Конрадова. М.: ОГИ, 2005. С. 7–79.
 15. За яким правом ви чужинець? // Кристева Ю. Самі собі чужі / пер. з фр. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. С. 123–135.
 16. Запад, граница, особий путь. Символика «Другого» в политической мифологии современной России // Дубин Б. Интеллектуальные группы и символические формы. М.: Новое издательство, 2004. С. 300–318.
 17. Зиммель Г. Человек как враг / пер. с нем. // Социологический журнал. 1994. № 2. С. 114–119.
 18. Інший як об'єкт соціального сприйняття: соціокультурна номенклатура Іншого // Сорока Ю. Свої, чужі, різні: соціокультурна перспектива сприйняття Іншого. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. С. 170–223.
 19. Сорока Ю. Г. Ворог як категорія соціального сприйняття // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. 2011. Вип. 5. 312 с. С. 199–208.
 20. Сорока Ю.Г. Актуалізація проблематики Іншого в сучасному українському суспільстві // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства : збірник наукових праць. Випуск 16. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. С. 429–432.
 21. Студентські уявлення щодо відчуття ворожості в сучасній Україні // Українське студентство у пошуках ідентичності : монографія / за ред. В.Л. Арбеніної, Л.Г. Сокурянської. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. С. 375–386.
 22. Тодоров Ц. Цивілізований діалог // Новая Европа. URL: http://www.n-europe.eu/article/2008/06/10/tsivilizovannyi_dialog. 10.06.2008.

23. Бурлачук В. Влада та суверенітет у соціологічних теоріях глобалізації // Глобалізація в соціологічному вимірі. За ред. В. Степаненка, В. Бурлачука. К.: ІС НАНУ, 2011. С. 111–148.
24. Глобальный закон, местный порядок // Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / пер. с англ. М.: «Весь мир», 2004. С. 146–180.
25. Коз П. Культурная, транскультурная и мультикультурная идентичность / пер. с англ. // Перекрестки. 2005. № 1-2. С.124–141.
26. Кукатас Ч. Терпеть нетерпимое. URL: <http://www.inliberty.ru/library/study/798/>.
27. Пам'яті про імперію (використання, запозичення, переклад) // Крепон М. Європейські іншості / пер. з фр. К.: Український центр духов. культури, 2011. С. 49–67.
28. Повседневность постмодерна // Ионин Л. Социология культуры. М.: Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2004. С. 389–411.
29. Медіа і глобальна культура // Медіа. Демократія. Культура / За ред. Н. Костенко, А. Ручки. К.: ІС НАНУ, 2008. С. 133–152.
30. Рух смислів у глобальному інтернет-середовищі // Смысловая морфология социума / За ред. Н. Костенко. К.: ІС НАНУ, 2012. С. 373–391.
31. Сапожников Р. «Hate speech» - меры противодействия // Севортьян А.Р., Шароградская А.А. Освещение этнического многообразия. Пособие для факультетов журналистики. М., 2005. С. 152-155.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Социологический факультет ХНУ им. В.Н. Каразина	http://www.sociology.kharkov.ua/ukr/gek.php
Факультет социологии КНУ имени Т. Шевченко	http://www.soc.univ.kiev.ua/
Факультет социальных наук и социальных технологий НаУКМА	http://www.ukma.kiev.ua/ua/faculties/fac_soc/index.php
Кафедра истории и теории социологии ЛНУ имени И.Франко	http://www.sociology-lnu.org.ua/
Электронная библиотека социологического факультета ХНУ им. В.Н.Каразина	http://library.sociology.kharkov.ua/library.php
Энциклопедия Кругосвет, раздел Социология	http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/sociologiya/
Электронная библиотека Гумер	http://www.gumer.info/authors.php
Библиотека по философии	http://i-text.narod.ru/lib-f.html
Цифровая библиотека по философии	http://filosof.historic.ru/
Центр Питирима Сорокина	http://sor-res-center.livejournal.com/
Портал Економіка, Соціологія, Менеджмент	http://www.ecsocman.edu.ru/
Сайт «Социологияеские прогулки»	http://www.urban-club.ru/
Портал «Sociologist's Warehouse»	http://sociologist.nm.ru/index.htm
Бібліотека ім. В.Г. Короленка	http://korolenko.kharkov.com/nov_catal.htm
Журнал «Соціологія: теорія, методи, маркетинг»	http://i-soc.com.ua/journal/index.php

Журнал социологии и социальной антропологии	http://www.jourssa.ru/
Журнал «Социологическое обозрение» ВШЭ	http://sociologica.hse.ru/
Журнал «Социс»	http://www.nir.ru/socio/scipubl/socis.htm
Незалежний культурологічний часопис «Ї»	http://www.ji-magazine.lviv.ua/index.htm
Архів журналів науково-публіцистичної та художньої літератури російською мовою	http://magazines.russ.ru/
Інститут соціології НАН України	http://www.i-soc.kiev.ua/institute/
Центр Разумкова	http://www.razumkov.org.ua/
Український Харків	http://kharkiv.dyvy.info/home
Журнал Український тиждень	http://www.ut.net.ua/index/
Газета День	http://www.day.kiev.ua/
Газета Дзеркало Тижня	http://www.dt.ua/
Українська служба BBC	http://www.bbc.co.uk/ukrainian/
Українська служба радіо Свобода	http://www.radiosvoboda.org/
Інформаційний портал захід.net	http://www.zaxid.net/
Харківський Художній музей	http://www.artmuseum.kharkov.ua/ukr/index.htm
Львівська Національна Гелерея мистецтв	http://lvivgallery.org/
Портал «Музейний простір України»	http://prostir.museum/
Національний Художній музей України (м. Київ)	http://namu.kiev.ua/
Музей Івана Гончара (м. Київ)	http://honchar.org.ua/russian.htm
Національна художня галерея (м. Вашингтон, Округ Колумбія, США)	http://www.nga.gov/home.htm
Смітсонівські музеї (м. Вашингтон, Округ Колумбія, США)	http://www.si.edu/Museums/
Британський Музей (м. Лондон, Великобританія)	http://www.britishmuseum.org/
Лувр (м. Париж, Франція)	http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp
Ермітаж (С. Петербург, Російська Федерація)	http://www.hermitagemuseum.org/html_Ru/index.html

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Соціологічне розуміння зв'язків людини, суспільства та культури.
2. Онтологія сучасного суспільства: принципова нецілісність та множинність.
3. Феномен влади, прямі й дискурсивні влади.
4. Поняття культурних механізмів влади.
5. Символ як елемент культури.
6. Символічний простір, символічний капітал, символічна влада.
7. Символ в процесах номінації, класифікації, кодифікації.
8. Соціологічне визначення ритуалу.
9. Ритуал і цінності, соціальні інститути та пам'ять спільноти.
10. Специфіка ритуалів у сучасному суспільстві. Свята.
11. Ритуали в процесах легітимації влади.
12. Міф в культурі. Характеристики міфологічного мислення.
13. Міф та суспільство. Три аспекти зацікавленості соціології міфом.
14. Міф та цінності.
15. Міфологічне мислення та явище натуралізації.
16. Культурна неоднорідність та поняття полікультурності.
17. Концепти осягнення культурної неоднорідності.
18. Критика концептів культурної неоднорідності та її критерії.
19. Інший в перспективі полікультурного суспільства.
20. Соціокультурна номенклатура Іншого.
21. Культурні механізми розрізнення груп та категорій: чужий та ворог в перспективі реалізації влади в суспільстві.
22. Культурне розмаїття як ресурс розвитку.
23. Культурна політика національної держави та проблеми толерантності.
24. Культурна неоднорідність та матриця домінування.
25. Діалог як соціальна технологія в культурно розмаїтому суспільстві.

ПРИКЛАД ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ:

<p>Культура визначається як окрема сфера суспільного життя в рамках:</p> <ol style="list-style-type: none">а) позитивістської традиціїб) в історичному матеріалізмів) культурно-аналітичній традиціїг) в концепції Парсонса <p>Закріплення стосунків нерівності через встановлення зв'язку між культурними значеннями та соціальною структурою – це:</p> <ol style="list-style-type: none">а) культурний механізм владиб) символічний механізм владив) семіотичний механізм владиг) семіологічний механізм влади	<p>Символічний капітал – це:</p> <ol style="list-style-type: none">а) сукупність символівб) сукупність інших капіталівв) здатність до символічної боротьбиг) здатність перемогти в символічній боротьбі <p>Функція ритуалів за Дюркгеймом:</p> <ol style="list-style-type: none">а) згуртувати спільнотуб) розділити сакральне від профанногов) обожнити суспільствог) поєднати сакральне з профанним
--	---

Види навчальної діяльності та графік навчання

Тижень	Лекції		Дата лекції	Семінари	Форми навчальної діяльності	Дата семінару		За умов зміщеного навчання
						ССК	СПМ	
1				Семінар 1	Вступний Відповіді на питання, дискусія	1.09	1.09	
2	Лекція 1	Інтерактивна лекція Лекція 1. Соціологічне бачення зв'язку культури та суспільства. Культура та влада	8.09	Семінар 2	Завдання з критичного читання (Бергер, Лукман)	8.09	7.09	
3				Семінар 3	Творчі завдання за Темою 1	15.09	15.09	
4	Лекція 1 (2)	Інтерактивна лекція Лекція 1. Соціологічне бачення зв'язку культури та суспільства. Культура та влада (2)	22.09	Семінар 4	Завдання з читання (Бурдьо)	22.09	21.09	
5				Семінар 5	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 1	29.09	29.09	
6	Лекція 2	Інтерактивна лекція Лекція 2. Символ у відтворенні нерівностей та влади	6.10	Семінар 6	Завдання з читання (Дуглас)	6.10	5.10	
7				Семінар 7	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 2	13.10	13.10	
8	Лекція 3	Інтерактивна лекція Лекція 3. Ритуал у відтворенні нерівностей та влади	20.10	Семінар 8	Творчі завдання за Темою 2	20.10	19.10	
9				Семінар 9	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 3	27.10	27.10	
10	Лекція 4	Інтерактивна лекція Лекція 4. Міф у відтворенні нерівностей та влади	3.11	Семінар 10	Презентація теми ІНДЗ	3.11	2.11	
11				Семінар 11	Тестові завдання з Лекцій 1,2,3,4	10.11	10.11	
12	Лекція 4 (2)	Інтерактивна лекція Лекція 4. Міф у відтворенні нерівностей та влади (2)	17.11	Семінар 12	Завдання з читання (Гірц)	17.11	16.11	
13				Семінар 13	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 4	24.11	24.11	
14	Лекція 5	Інтерактивна лекція Лекція 5. Культурна неоднорідність як ознака соціокультурного простору	1.12	Семінар 14	Творчі завдання за Темою 3. Презентація ІНДЗ	1.12	30.11	
15				Семінар 15	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 5. Презентація ІНДЗ	8.12	8.12	
16	Лекція 6	Інтерактивна лекція Лекція 6. Дискурс чужого й ворога та його соціальний зміст	15.12	Семінар 16	Відповіді на питання, дискусія, доповіді за Лекцією 6. Тестові завдання з Лекцій 5,6	15.12	14.12	

Плани лекційних та семінарських занять

Тема 1. Соціологія культури у вивченні зв'язку культури та влади.

Лекція 1. Соціологічне бачення зв'язку культури та суспільства. Культура та влада (1, 2)

1. Соціологія культури: коротка історія дисципліни
2. Соціологічне розуміння зв'язків людини, суспільства та культури.
3. Онтологія сучасного суспільства: принципова нецілісність та множинність.
4. Феномен влади, прями й дискурсивні влади.
5. Поняття культурних механізмів влади.

Обов'язкова:

1. Культура и науки о культуре / Л. Ионин // Ионин Л. Социология культуры. – М. : Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2004. – С.13–60.
2. Ионин Л. Культура в социологической традиции / Л. Ионин // Ионин Л. Социология культуры– М. : Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2004. – С. 61–103.
3. Соболевська М. Онтологічні та гносеологічні засади постструктуралістської соціальної теорії / М. Соболевська // Соболевська М. Неофункціоналістські та постструктуралістські теорії в сучасній соціології: Навчальний посібник. – К. : Дух і літера, 2010. – С. 92–97.
4. Гендер для медій : підручник .../ за ред. М. Маєрчик (гол. ред.), О. Плахотнік, Г. Ярманової. – К. : Критика, 2013. – С. 29–40.
5. Сорокин П. Родовая структура социокультурных явлений // П. Сорокин. Человек. Цивилизация. Общество. – М. : 1992. – С. 190–220.
6. Бергер П. Общество как объективная реальность // Бергер П. Социальное конструирование реальности / П. Бергер, Т. Лукман. – М. : Медиум, 1995. – С. 80–209. (скорочений варіант).

Додаткова:

1. Абельс Х. Интеракция, идентичность, презентация. Введение в интерпретативную социологию / Х. Абельс ; пер. с нем. – С-Пб. : Алетейя, 2000. – 272 с.
2. Александер Дж. Аналитические дебаты: понимание относительной автономии культуры // Дж. Александер // Социологическое обозрение. – 2007. – Том 6, № 1. – С. 17–37.
3. Барт Р. Лекция / Р. Барт // Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика : пер. с фр. – М. : Прогресс, Универс, 1994. – С. 545–569.
4. Бурдьё П. Политические позиции и культурный капитал / П. Бурдьё // Бурдьё П. Социология политики : пер. с фр. – М. : Socio-Logos, 1993. – С. 99–158.
5. Влада // Енциклопедія постмодернізму : пер. з англ. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – С. 72–74.
6. Гофман И. Искусство управления впечатлениями / И. Гофман // Гофман И. Представление себя другим в повседневной жизни; пер. с англ. – М.: КАНОН-пресс-Ц, Кучково поле, 2000. – С. 251–282.
7. Ионин Л. Культура и социальная структура / Л. Ионин // Ионин Л. Социология культуры. – М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2004. – С. 293–330.
8. Скокова Л. Культуральна соціологія: в пошуках смислів соціального життя / Л. Скокова // Смислова морфологія соціуму / за ред. Н. Костенко. – К. : Інститут соціології НАН України, 2012. – С. 59–88.
9. Скокова Л. Культурна партиципація в Україні: бар'єри та стимули. *Український соціум*. 2018. № 2 (65). С. 66–82.
10. Соболевська М. Після неофункціоналізму: культурний поворот в соціології / М. Соболевська // Соболевська М. Неофункціоналістські та постструктуралістські теорії у сучасній соціології : навчальний посібник. – К. : Дух і літера, 2010. – С.53–61
11. Сорокин П. Родовая структура социокультурных явлений // П. Сорокин. Человек. Цивилизация. Общество. – М. : 1992. – С. 190–220.
12. Фрейре П. Антидіалогова та діалогова теорії / П. Фрейре // Фрейре П. Педагогіка пригноблених ; пер. з англ. – К. : ЮНІВЕРС, 2003. – С.107–164.
13. Фуко М. Порядок дискурса / М. Фуко // Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет ; пер. с франц. – М. : Магистериум – Касталь, 1996. – С. 47–96.
14. Фуко М. Тело осужденного [Электронный ресурс] / М. Фуко // Фуко М. Надзирать и наказывать: рождение тюрьмы / Пер. с фр. – М.: «Ad Marginem», 1999. –Режим доступа : http://philosophy.ru/library/foucault/03/fuko_kasn1.htm

Тема 2 . Складові культури в процесі відтворення нерівностей та влади

Лекція 2. Символ у відтворенні нерівностей та влади

1. Символ як елемент культури.
2. Символічний простір, символічна влада, символічна боротьба, символічний капітал.
3. Символ в процесах номінації, класифікації, кодифікації.

Література до лекції 2

Обов'язкова:

1. Бурлачук В. Способи артикуляції влади, або символ у системі владних відносин / В. Бурлачук // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2003, №3. – С. 20–31.
2. Ионин Л. Ритуал. Символ. Миф / Л. Ионин // Ионин Л. Социология культуры. М.: Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2004. – С. 166–212.

Додаткова:

1. Бурлачук В. Символ, ценность и желание / В. Бурлачук // Бурлачук В. Символ и власть. – К.: ИС НАНУ, 2002. – С.110–141.
2. Гирц К. Глубокая игра: заметки о петушиных боях у балийцев / К. Гирц // Гирц К. Интерпретация культур ; пер. с англ. – М. : РОССПЭН, 2004. – С. 473–522.
3. Игнатенко І. Стаючи жінкою: обряд «комори» та символіка дівочої цноти / І. Ігнатенко // Ігнатенко І. Жіноче тіло у традиційній культурі українців. – К. : Дуліби, 2013. – С. 97–121.
4. Лотман Ю. Символ в системе культуры / Ю. Лотман // Лотман Ю. Семиосфера. – СПб. : Искусство, 2001. – С. 240–249.
5. Малес Л. Соціосеміотична ідентифікація культур / Л. Малес // Малес Л. Вивчаючи тексти культури: соціокультурний аналіз як пізнавальна стратегія соціології. – К. : КІС, 2011. – С. 122-151.
6. Рябчук А. Криміналізація бездомності на пострадянських теренах / А. Рябчук // Спільне: журнал соціальної критики. – 2010. – № 1. – С.45–56.
7. Сарна А. Политика и символ. Стратегии политического маркетинга в Беларуси 2004 - 2006 гг. / А. Сарна // Белорусский формат: невидимая реальность / отв. ред. А. Усманова. – Вильнюс : ЕГУ, 2008. – С. 232–264.
8. Сорока Ю. Значення символу «українець/українка» в уявленнях українського студентства: між етнічною та громадянською інтерпретаціями / Ю. Сорока // Українське студентство у пошуках ідентичності : монографія / за ред. В. Арбеніної, Л. Сокурянської. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – С. 80–97.
9. Сорока Ю. Социальное восприятие в традиционной культуре: личность на Бали сквозь завесу значимых символов / Ю. Сорока // Сорока Ю. Видеть, мыслить, различать: социокультурная теория восприятия. – Х. : ХНУ, 2010. – С. 75–80.

Лекція 3. Ритуал у відтворенні нерівностей та влади

1. Соціологічне визначення ритуалу.
2. Ритуал і цінності, соціальні інститути та пам'ять спільноти.
3. Специфіка ритуалів у сучасному суспільстві. Свята.
4. Ритуали в процесах легітимації влади.

Література до лекції 3

Обов'язкова:

1. Дуглас М. Чудеса и магия / М. Дуглас // Дуглас М. Чистота и опасность / под ред. С. Баньковской ; пер. с англ. Р. Громовой. – М. : «КАНОН-пресс-Ц», «Кучково поле», 2000. – С. 94–114.
2. Ионин Л. Ритуал. Символ. Миф / Л. Ионин // Ионин Л. Социология культуры. М.: Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2004. – С. 166–212.

Додаткова:

1. Актуальні культурні практики населення України // Соціокультурні ідентичності та практики / під ред. А. Ручки. – К. : ИС НАНУ, 2002. – С. 259–289.
2. Бурлачук В. Власть, ритуал и «оранжевая революция» / В. Бурлачук // Соціологічне знання та влада: суперечливі взаємовідносини соціологічних досліджень і політичної практики. – К. : ВД «Стилос» ; ПЦ «Фоліант», 2005. – С. 63–75.
3. Бурлачук В. Традиция и классификация как способы легитимации власти // Бурлачук В. Символ и власть / В. Бурлачук. – К. : ИС НАНУ, 2002. – С. 142–200.
3. Бергер П. Легитимация // Бергер П. Социальное конструирование реальности / П. Бергер, Т. Лукман. – М. : Медиум, 1995. – С. 151–209.
4. Гилмор Д. Ритуалы мужественности / Д. Гилмор // Гилмор Д. Становление мужественности: культурные концепты маскулинности / пер. с англ. – М.: РОССПЭН, 2005. – С.154–176.

5. Глебкин В. Модели ритуала / В. Глебкин // Глебкин В. Ритуал в советской культуре. – М. : Янус-К, 1998. – С. 25–43.
6. Кісь О. Мати: ідеали та практики материнства / О. Кісь // Кісь О. Жінка у традиційній українській культурі (друга половина XIX – початок XX ст.). – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2012. – С. 181–199.
7. Коннертон П. Церемонії вшанування пам'яті / П. Коннертон // Коннертон П. Як суспільства пам'ятають / пер. з англ. – К. : Ніка-Центр, 2004. – С. 70–113.
8. Маєрчик М. Символіка втрати і здобуття тілесних функцій в обрядах переходу / М. Маєрчик // Маєрчик М. Ритуал і тіло. – К. : Критика, 2011. – С. 73–126.
9. Сергеева О. Рождение практики телепросмотра / О. Сергеева // Сергеева О. Домашний телевизор: экранная культура в пространстве повседневности. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2009. – С. 70–91.
10. Шульга А. Легитимация и «легитимация»: феноменологический анализ / А. Шульга. – К. : ИС НАНУ, 2012. – С. 112–130.

Лекція 4. Міф у відтворенні нерівностей та влади

1. Міф в культурі. Характеристики міфологічного мислення.
2. Міф та суспільство. Три аспекти зацікавленості соціології міфом.
3. Міф та цінності.
4. Міфологічне мислення та явище натуралізації.

Література до лекції 4

Обов'язкова:

1. Барт Р. Миф как семиологическая система / Р. Барт // Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика : пер. с фр. – М. : Прогресс, Универс, 1994. – С. 74–98.
2. Бурлачук В. Современные условия возвращения к мифу / В. Бурлачук // Бурлачук В. Символ и власть / В. Бурлачук. – К. : ИС НАНУ, 2002. – С. 42–56.
3. Ионин Л. Ритуал. Символ. Миф / Л. Ионин // Ионин Л. Социология культуры. М.: Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2004. – С. 166–212.

Додаткова:

1. Барт Р. Мифологии / Р. Барт // Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика : пер. с фр. – М. : Прогресс, Универс, 1994. – С. 48–71.
2. Бикбов А. Социальное пространство как физическое: иллюзии и уловки [Электронный ресурс] / А. Бикбов // Отечественные записки. – 2002. – № 6/7. – Режим доступа : http://magazines.russ.ru/oz/2002_06_08.html
3. Бурлачук В. Колективна пам'ять: між цінностями та історичним знанням // СТММ: 2020 (3): 124–142
4. Вирильо П. Машина зрения / П. Вирильо // Вирильо П. Машина зрения / пер. с фр. – СПб. : Наука, 2004. – С. 106–139.
5. Вулф Н. Миф о красоте / Н. Вулф ; пер. с англ. – М.: Альпина-нонфикшн, 2013. – 446 с.
6. Гирц К. Идеология как культурная система / К. Гирц // Гирц К. Интерпретация культур ; пер. с англ. – М. : РОССПЕН, 2004. – С. 225–268.
7. Дубин Б. Война, власть, новые распорядители / Б. Дубин // Дубин Б. Интеллектуальные группы и символические формы. – М. : Новое издательство, 2004. – С. 176–185.
8. Кулік В. Статус-кво та нормальність / В. Кулік // Кулік В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. – К. : Критика, 2010. – С. 271–288.
9. Маклюэн Г. М. Печатное слово. Архитектор национализма / Г. М. Маклюэн // Маклюэн Г. М. Понимание Медиа: Внешние расширения человека / пер. с англ. – М. : Жуковский, 2003. – С. 193–202.
10. Маєрчик М. Гендерована біологія / М. Маєрчик, О. Плахотнік // Гендер для медій : підручник .../ за ред. М. Маєрчик (гол. ред.), О. Плахотнік, Г. Ярманової. – К. : Критика, 2013. – С. 61–78.
11. Мелетинский Е. Теории мифа / Е. Мелетинский // Мелетинский Е. От мифа к литературе. – М.: РГГУ, 2001. – С. 11–23.
12. Попова И. Понятие Идеологии. «Идеологичность» повседневного сознания / И. Попова // Попова И. Повседневные идеологии. Как они живут, меняются и исчезают. – К. : ИС НАНУ, 2000. – С. 11–33.
13. Уорнер У. Трансформация политического героя средствами массовой информации / У. Уорнер // Уорнер У. Живые и мертвые / пер. с англ. – М.-СПб.: Университетская книга, 2000. – С. 57–107.
14. Уортман Р. Сценарии власти. Мифы и церемонии русской монархии / Р. Уортман // Социальная антропология. Хрестоматия. Под ред. В. Городяненко. – Днепропетровск : Изд-во Днепропетровского университета, 2004. – С. 241–251.
15. Ямпольский М. Цензура как торжество жизни / М. Ямпольский // Ямпольский М. Язык-Тело-Случай. – М. : НЛО, 2004. – С. 225–235.

Тема 3. Культурно неоднорідне суспільство: розрізнення, конфлікти діалог

Лекція 5. Культурна неоднорідність як ознака соціокультурного простору

1. Культурна неоднорідність та поняття полікультурності.
2. Концепти осягнення культурної неоднорідності.
3. Критика концептів культурної неоднорідності та її критерії.
4. Культурне розмаїття як ресурс розвитку.

Література до лекції 5

Обов'язкова:

1. Ручка А. Субкультури як соціологічний конструкт / А. Ручка // Ручка А. Субкультурна варіативність українського соціуму / А. Ручка; за ред. Н. Костенко, А. Ручки. – К.: ІС НАНУ, 2010. – С. 11-26. Перотті А. Полікультурність у всіх її проявах / А. Перотті // Перотті А. Виступ на захист полікультурності / А. Перотті; пер. з франц. – Л.: Кальварія, 2001. – С. 31–48.
2. Сорока Ю. Соціокультурна інтерпретація полікультурного суспільства / Ю. Сорока // Сорока Ю. Свої, чужі, різні: соціокультурна перспектива сприйняття Іншого / Ю. Сорока. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – С. 224–242.
3. Герц К. Польза різноманітності / К. Герц; пер. с англ. В. Иванова и Э. Соловьева // THESIS, 1993. – Вып. 3. – С. 168–184.

Додаткова:

1. Бредникова О. «Этническое предпринимательство» мигрантов и мифы мультикультурализма / О. Бредникова // Бредникова О. Мультикультурализм и трансформация постсоветских обществ / О. Бредникова; под ред. В. Малахова и В. Тишкова. – М.: Институт этнологии и антропологии РАН, 2002. – С. 155–161.
2. Відповідь // Жити разом: поєднання різноманітності і свободи в Європі ХХІ століття. Пер. з англ. – Львів: Літопис, 2011. – С. 45–78.
3. Воронков В. Мультикультурализм и деконструкция этнических границ / В. Воронков // Воронков В. Мультикультурализм и трансформация постсоветских обществ / под ред. В. Малахова и В. Тишкова. – М.: Институт этнологии и антропологии РАН, 2002. – С. 38–47.
4. Ионин Л. Инсценировки в культуре / Л. Ионин // Ионин Л. Социология культуры / Л. Ионин. – М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2004. – С. 258–292.
5. Ионин Л. Традиция – канон – стиль / Л. Ионин // Ионин Л. Социология культуры / Л. Ионин. – М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2004. – С. 213–257.
6. Костенко Н. Поточні концептуалізації культурних порядків / Н. Костенко // Костенко Н. Субкультурна варіативність українського соціуму / Н. Костенко; за ред. Н. Костенко, А. Ручки. – К.: ІС НАНУ, 2010. – С. 27–34.
7. Кребер А. Виды и свойства стилей / А. Кребер // Кребер А. Избранное: Природа культуры / А. Кребер; пер. с англ. – М.: РОССПЭН, 2004. – С. 803–821.
8. Малахов В. Культурный плюрализм versus мультикультурализм / В. Малахов // Малахов В. «Скромное обаяние расизма» и другие статьи / В. Малахов. – М.: Модест Колеров и «Дом интеллектуальной книги», 2001. – С. 159–166.
9. Максимович О. В. Міжкультурна комунікація як предмет міждисциплінарного теоретизування // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2018. № 39. С. 85-89.
10. Рубл Б. Живучи посередині / Б. Рубл // Рубл Б. Капітал розмаїтості. Транснаціональні мігранти в Монреалі, Вашингтоні та Києві / Б. Рубл; пер. з англ. Т. Цимбал. – К.: Критика, 2007. – С. 59 – 90.
11. Сорока Ю. Полікультурне суспільство: взаємозв'язок процесів його дослідження та формування / Ю. Сорока // Сорока Ю. Агора. Наука без кордонів. – К.: Стилос, 2012. – Вип. 11. – С. 183–19
12. Танчер В. Колізія культурних ідентичностей у полікультурному суспільстві // СТММ:2019 (4): 106-117
13. Тейлор Ч. Мультикультурализм та політика визнання / Ч. Тейлор; пер. англ. – К.: Альтерпрес, 2004. – С. 29–71.
14. Цей прекрасний новий світ // Хіппі у Львові. Альманах.. – Л.: «Триада плюс», 2012. – Вип. 2. – С. 39–94.
15. Щепанская Т. Субкультура и смежные понятия / Т. Щепанская // Щепанская Т. Система: тексты и традиции субкультуры / Т. Щепанская. – М.: ОГИ, 2004. – С. 27–34.
16. Коз П. Культурная, транскультурная и мультикультурная идентичность / П. Коз; пер. с англ. // Перекрестки, № 1-2/2005. – С. 124–141.
17. Крепон М. Пам'яті про імперію (використання, запозичення, переклад) / М. Крепон // Крепон М. Європейські іншості / М. Крепон; пер. з фр. – К.: Український центр духов. культури, 2011. – С. 49–67.
18. Медіа і глобальна культура // Медіа. Демократія. Культура / за ред. Н. Костенко, А. Ручки. – К.: ІС НАНУ, 2008. – С. 133–152.

Лекція 6. Дискурс чужого й ворога та його соціальний зміст

1. Інший в перспективі полікультурного суспільства
2. Соціокультурна номенклатура Іншого
3. Культурні механізми розрізнення груп та категорій: чужий та ворог в перспективі реалізації влади в суспільстві
4. Культурна політика національної держави та проблеми толерантності
5. Діалог як соціальна технологія в культурно розмаїтому суспільстві

Література до лекції 6

Обов'язкова:

1. Шютц А. Чужой / А. Шютц // Шютц А. Смысловая структура повседневного мира: очерки по феноменологической социологии / А. Шютц; пер. с англ. – М. : Общественное мнение, 2003. – С. 191–207.
2. Кукатас Ч. Терпеть нетерпимое [Электронный ресурс] / Ч. Кукатас. – Режим доступа : <http://www.inliberty.ru/library/study/798/>.

Додаткова:

1. Гудков Л. Идеологема «врага»: «Враги» как массовый синдром и механизм социокультурной интеграции / Л. Гудков // Л. Гудков. Образ врага / Сост. Л. Гудков; ред. Н. Конрадова. – М. : ОГИ, 2005. – С. 7–79.
2. Дубин Б. Запад, граница, особый путь. Символика «Другого» в политической мифологии современной России / Б. Дубин // Будин Б. Интеллектуальные группы и символические формы / Б. Дубин. – М. : Новое издательство, 2004. – С. 300–318.
3. Зиммель Г. Человек как враг / Г. Зиммель; пер. с нем. // Социологический журнал. - 1994. - № 2. - С. 114–119.
4. Кристева Ю. За яким правом ви чужинець? / Ю. Кристева Кристева Ю. Самі собі чужі / Ю. Кристева; пер. з фр. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – С. 123–135.
5. Сорока Ю. Актуалізація проблематики Іншого в сучасному українському суспільстві / Ю. Сорока // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства : Збірник наукових праць / Ю. Сорока. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – Вип. 10. – С. 429–432.
6. Сорока Ю. Ворог як категорія соціального сприйняття / Ю. Сорока // Вісник Львівського університету. Сер. Соціологічна. – 2011. – Вип. 5. – 312 с. – С. 199–208. Сорока Ю. Інший як об'єкт соціального сприйняття: соціокультурна номенклатура Іншого / Ю. Сорока // Сорока Ю. Свої, чужі, різні: соціокультурна перспектива сприйняття Іншого / Ю. Сорока. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – С. 170–223.
7. Сорока Ю. Студентські уявлення щодо відчуття ворожості в сучасній Україні / Ю. Сорока // Українське студентство у пошуках ідентичності : монографія / за ред. В. Л. Арбеніної, Л. Г. Сокурянської. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – С. 375–386.
8. Сорока Ю. Мова ворожнечі в перспективі соціології культури / Ю. Сорока // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018 / 3. – С. 26–46.
9. Тодоров Ц. Цивілізований діалог [Електронний ресурс] / Ц. Тодоров // Новая Европа. – Режим доступа : http://www.n-europe.eu/article/2008/06/10/tsivilizovannyi_dialog.
10. Mirimanova, N. (2016). National Dialogue in Ukraine: You Must Spoil before You Spin, *Security and Human Rights*, 27(3-4), 358-380. doi: <https://doi.org/10.1163/18750230-02703006>
11. Культура діалога. Розрешення конфліктів. Примирення / Сомт. И. Соломадин. – К.: Дух і літера, 2016. – 264 с.
12. Як, коли, де працює діалог? Практичний посібник. – К. Гусєва, Д. Проценко. – Київ, Координатор проектів ОБСЄ в Україні. – 2019. – 52 с.

Семінар 1. Вступний

Завдання:

Згадайте, що ви знаєте про культуру з інших курсів університетської програми та повсякденного життя. Знайдіть відповіді на наступні питання:

1. Що таке «культура»?
2. Які науки вивчають культуру? В чому їх відмінності?
3. Які діяльності, окрім науки, безпосередньо пов'язані з культурою?
4. Які базові визначення поняття культури має використовувати Соціологія культури?

Семінар 2.

Завдання:

Прочитайте уривок «Суспільство як об'єктивна реальність» з книги П. Бергера та Т. Лукмана «Соціальне конструювання реальності». Дізнайтеся самостійно відповіді на наступні питання:

1. Які соціально-історичні умови супроводжували (чи визначали?) написання цього тексту?
2. Які індивідуально-біографічні умови написання тексту?
3. До яких теоретико-методологічних напрямів належать автори, які завдання вони ставили перед собою, коли писали цю роботу?

Семінар 3.

Завдання:

Прочитайте творчі завдання до Теми 1 (текст завдань додається). Оберіть одне з них. Підготуйте відповідь для презентації в аудиторії.

Семінар 4.

Завдання:

Прочитайте текст роботи П. Бурдьо «Соціальний простір та символічна влада» (текст додається). Запропонуйте відповіді на питання:

1. Які теми розглянуті в роботі?
2. Які основні поняття використовуються, як вони визначаються?
3. Які аргументи автор наводить?

Семінар 5.

Завдання:

Прочитайте конспект та тексти з обов'язкової літератури за Лекцією 1. Випишіть головні поняття теми та їх визначення. Доберіть самостійно приклади до кожного з цих понять, запишіть їх і скористайтеся записами під час виступу на дискусії.

Питання дискусії:

1. Які різні способи розуміння зв'язку людини, суспільства та культури є в соціології та чим зумовлені їх різниці?
2. Чим постструктуралістське бачення суспільства відрізняється від функціоналістського? В чому переваги постструктуралістського підходу?
3. Чому саме феномен влади опиняється в центрі уваги дослідження зв'язку суспільства та культури в наш час?

Семінар 6.

Завдання:

Прочитайте уривок “Чудеса і магія” з роботи Мері Дуглас “Чистота та небезпека” (уривок додається). Запропонуйте відповіді на питання:

1. Які теми розглянуті в роботі?
2. Які основні поняття використовуються, як вони визначаються?
3. Які аргументи автор наводить?

Семінар 7.

Завдання:

Прочитайте конспект та тексти з обов’язкової літератури за лекцією 2. Випишіть головні поняття теми та їх визначення. Доберіть самостійно приклади до кожного з цих понять, запишіть їх і скористайтеся записами під час виступу на дискусії.

Питання дискусії:

1. Чи є символ соціологічним поняттям? Чи має бути й чому?
2. Чи є символ нейтральним щодо владних стосунків в суспільстві?
3. Чим є номінації та класифікації: актом пізнання або актом влади?

Семінар 8.

Завдання:

Прочитайте творчі завдання до Теми 2 (текст завдань додається). Оберіть одне з них. Підготуйте відповідь для презентації на семінарі.

Семінар 9.

Завдання:

Прочитайте конспект та тексти з обов’язкової літератури за Лекцією 3. Випишіть головні поняття теми та їх визначення. Доберіть самостійно приклади до кожного з цих понять, запишіть їх і скористайтеся записами під час виступу на дискусії.

Питання дискусії:

1. Чи можна назвати ритуал непрактичною дією? В чому її сенс?
2. Чи має поняття ритуалу належати до соціологічного словника? Чому?
3. Свята в сучасному суспільстві: атавізм чи атрибут?
4. Чи є можливою реалізація влади в суспільстві без використання ритуалів?

Семінар 10.

Завдання:

Прочитайте завдання до ІНДЗ (завдання додається). Оберіть власну тему. Розкажіть про свою ідею, як вона у вас виникла, яку літературу ви використовуєте, що ви дізналися про вашу тему з цієї літератури. Розкажіть, якою буде ваша теза, які емпіричні матеріали ви плануєте використовувати в роботі, продемонструйте приклади. Питання колег та їх думки, що будуть запропоновані в обговоренні, допоможуть вам у вдосконаленні вашого замислу та його реалізації в тексті роботи.

Семінар 11.

Завдання:

Передивіться конспекти, джерела та матеріали попередніх занять. Підготуйтеся до виконання тестових завдань за лекціями 1,2,3,4.

Семінар 12.

Завдання:

Прочитайте статтю К. Гірца “Про користь розмаїття” (текст додається). Запропонуйте відповіді на питання:

1. Які теми розглянуті в роботі?
2. Які основні поняття використовуються, як вони визначаються?
3. Які аргументи автор наводить?

Семінар 13.

Завдання:

Прочитайте конспект та тексти з обов'язкової літератури за лекцією 4. Випишіть головні поняття теми та їх визначення. Доберіть самостійно приклади до кожного з цих понять, запишіть їх і скористайтеся записами під час виступу на дискусії.

Питання дискусії:

1. Міфологічне та наукове мислення є взаємовиключними: чи це вірно та чому?
2. Суспільство або спільнота не можуть існувати без міфу: чи погоджуєтесь ви з таким твердженням?
3. Які можливості для аналізу цінностей дає виявлення їх зв'язку з міфом?
4. Чи є натуралізація зловживанням?

Семінар 14.

Завдання:

Прочитайте творчі завдання до Теми 3 (текст завдань додається). Оберіть одне з них. Підготуйте відповідь для презентації на семінарі.

Семінар 15.

Завдання:

Прочитайте конспект та тексти з обов'язкової літератури за лекцією 5. Випишіть головні поняття теми та їх визначення. Доберіть самостійно приклади до кожного з цих понять, запишіть їх і скористайтеся записами під час виступу на дискусії.

Питання дискусії:

1. Множинність соціальних позицій, культурна неоднорідність, полікультурність: в чому різниця між явищами, які позначаються цими поняттями?
2. Полікультурність та мультикультуралізм: чи це одне й те ж саме?
3. Чи можливо ідеї Перотті про полікультурність Європи перенести на сучасну Україну?
4. Які з концептів осягнення культурної неоднорідності є найвідомішими й чому?
5. Чи можливий політичний режим, що не потребує монокультурного ідеалу як своєї основи?

Семінар 16.

Завдання:

Прочитайте конспект та тексти з обов'язкової літератури за лекцією 6. Випишіть головні поняття теми та їх визначення. Доберіть самостійно приклади до кожного з цих понять, запишіть їх і скористайтеся записами під час виступу на дискусії.

Питання дискусії:

1. Які фігури Іншого складають актуальну соціокультурну номенклатуру Іншого для сучасного суспільства? Які дані треба застосовувати, щоб аргументувати цей перелік?
2. Які категорії чи групи в сучасному українському суспільстві сприймаються як чужі? Які – як вороги? Яким стосунком влади таке сприйняття відповідає?

Також підготуйтеся для відповідей на питання тесту за лекціями 5,6.